

NYE MULIGHETER I NYE LANDSKAP

ARKIVORGANISERING I NEDERLAND OG SVERIGE

DET FINNES MYE MATERIALE I NORSKE ARKIVINSTITUSJONER SOM EGNER SEG GODT SOM ILLUSTRASJONER. VI VIL GJERNE BENYTTE DEN ANLEDNINGEN ET ABM-SKRIFT OM ARKIV GIR TIL Å PRESENTERE NOE AV DETTE.

ALLE ILLUSTRASJONENE I BOKEN ER HENTET FRA OSLO BYARKIVS ARKIV A/S HOLMENKOLBANEN. DET ER LYSPLAKATER BRUKT SOM REKLAME OG FOLKEOPPLYSNING PÅ BYENS KINOER PÅ 1930- OG 1940-TALLET.

ABM-UTVIKLING
POSTBOKS 8145 DEP
N-0033 OSLO

TELEFON: 23 11 75 00
TELEFAKS: 23 11 75 01

POST@ABM-UTVIKLING.NO
WWW.ABM-UTVIKLING.NO

TRYKK: PDC TANGEN AS
OPPLAG: 1000

ISSN 1503-5972
ISBN 82-8105-026-8

ABM-utvikling 2005

INNHOOLD

1 Innledning	6
1.1 BAKGRUNN	6
1.2 PROBLEMSTILLINGER	7
1.3 GRUNNLAG OG METODE	7
2 Nederland: fra statsarkiv til historiesentre	8
2.1 UTGANGSPUNKT OG BAKGRUNN	8
2.2 DEN NYE ORDNINGEN	9
2.2.1 STYREFORM.....	9
2.2.2 STATLIG ENGASJEMENT OG OPPFØLGING	10
2.2.3 KOMMUNEARKIV.....	11
2.2.4 ARKIVMYNDIGHET OG TILSYN.....	11
2.2.5 ARKIVLOV.....	12
2.3 NOEN INSTITUSJONER I NEDERLAND	12
3 Sverige: samarbeid under samme tak	14
3.1 DET SVENSKE ARKIVLANDSKAPET	14
3.1.1 KOMMUNEARKIV.....	15
3.1.2 PRIVATARKIV	15
3.2 NOEN INSTITUSJONER I SVERIGE.....	15
4 Nye muligheter i nye landskap	18
4.1 STYRKE, BREDDE OG NYE RESSURSER	18
4.2 FORANKRING.....	20
4.3 PUBLIKUM SOM MÅL FOR SATSINGENE	22
4.4 ANDRE SENTRALE ARKIVOPPGAVER OG FORHOLDET TIL ARKIVSKAPERNE	25
4.5 ARKIVINSTITUSJONER? PROFIL, SELVFORSTÅELSE OG KOMPETANSE	27
5 Oppsummering	30
6 Kilder og litteratur	32
6.1 SAMTALER MED REPRESENTANTER FOR INSTITUSJONENE	32
6.2 HJEMMESIDER FOR INSTITUSJONENE	32
6.3 LITTERATUR.....	33

FORORD

Nye muligheter i nye landskap er en rapport om organisering av arkivlandskapet i Nederland og Sverige. I de to landene har nye modeller skapt en rekke eksempler på spesielt bærekraftige arkivinstitusjoner. Gjennom beskrivelse og drøfting av ordninger og institusjoner gir rapporten innblikk i ulike løsninger for organisering, styring, samarbeid og partnerskap.

Bakgrunnen for rapporten er at St.meld.nr. 48 (2002-2003) *Kulturpolitikk fram mot 2014* varslet en omstrukturering av det norske arkivlandskapet mot «eit nettverk av sterke regionale arkivinstitusjonar». Meldingen varslet samtidig en utredning på dette punktet.

I 2003 oppnevnte Riksarkivaren et utvalg med fylkesarkivar

Egil Nysæter i Hordaland som leder. Utvalgets mandat var å arbeide med «forslag til videre utvikling av arkivinstitusjoner i kommunal sektor». Innstillingen ble avgitt sommeren 2005, og er i skrivende stund ute på høring.

Både Kulturmeldingen, Nysæterutvalget og den påfølgende diskusjonen, må ses på bakgrunn av den nåværende organiseringen av arkivsektoren. Landskapet er delvis fragmentert og institusjonene varierer i størrelse og styrke. Arkivdekningen er ulik i ulike deler av landet og institusjonsstrukturen er ikke tilpasset de mulighetene og utfordringene som digitale løsninger innebærer.

Nye muligheter i nye landskap kommenterer ikke direkte norske forhold eller utviklings-

behov. Målet har likevel vært å skaffe frem informasjon og analyse som kan være interessant som bakgrunn for den pågående norske debatten, og for den mer omfattende utredningen som sannsynligvis vil komme.

Arbeidet har vært utført av avdelingsarkivar Bjørn Bering, Riksarkivet og rådgiver Ranveig Låg Gausdal, ABM-utvikling. De har også ført rapporten i pennen. Vi vil takke forfatterne for godt utført arbeid og vil samtidig benytte anledningen til å takke for godt samarbeid med de institusjonene som er omtalt i rapporten.

JON BIRGER ØSTBY, *direktør*

GUDMUND VALDERHAUG,
avdelingsdirektør

NORDMARKKA

Til hjertet av Nordmarka med
HOLMENKOLBANEN

INNLEDNING

I Norge er det med utgangspunkt i politiske styringsdokumenter startet en diskusjon om organisering av arkivlandskapet i retning av et nettverk av sterke, regionale arkivinstitusjoner. Gjennom eksempler på ordninger og institusjoner i Sverige og Nederland gir denne rapporten et innblikk i ulike organisasjons- og styreformene for arkivinstitusjoner, og de fordelene de kan ha.

1.1 Bakgrunn

Det nåværende norske arkivlandskapet består for det første av det statlige arkivverket, med Riksarkivet, åtte statsarkiv og Samisk arkiv. På nasjonalt plan finnes ellers Stortingsarkivet og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek. I tillegg til stats-

arkivene finnes det ca 7 større, regionale arkivinstitusjoner, 12 interkommunale arkiv og 6-10 byarkiv, avhengig av hva som regnes som et byarkiv. Utover dette finnes en rekke selvstendige kommunearkiv, lokalarkiv, museer og andre institusjoner med arkiv i depot. Institusjonsguiden på Kulturnett.no har registrert 246 institusjoner som oppbevarer arkiv. 279 kommuner og 7 fylkeskommuner er medlem i en interkommunal arkivordning, mens 143 kommuner verken er med i en slik ordning eller har egen arkivinstitusjon.

Til sammen er dette et ujevnt og delvis fragmentert landskap. Institusjonene varierer sterkt i størrelse og styrke, arkivdeknin-gen er ujevn i ulike deler av landet, og mange steder arbeider

flere institusjoner mot samme område og publikum.

St.meld.nr. 48 (2002-2003) *Kulturpolitikk fram mot 2014* (heretter Kulturmeldingen) varslet en omstrukturering av det norske arkivlandskapet mot «eit nettverk av sterke regionale arkivinstitusjonar med ansvar for bevaring og formidling av arkiv frå både kommunal og privat sektor.» Det ble også pekt på at det vil være interessant å vurdere i hvilken utstrekning et slikt nettverk kan ses i sammenheng med statsarkivene. Meldingen varslet samtidig en prinsipiell utredning om status og mulige utviklingsveier på dette punktet.

Riksarkivaren oppnevnte i 2003 et utvalg med fylkesarkivar i Hordaland Egil Nysæter som leder. Utvalgets mandat har

vært å lage en utredning som kan «gi Riksarkivaren begrunnete forslag til videre utvikling av arkivinstusjoner i kommunal sektor. Riksarkivarens mål er [...] å kunne utvikle IKA-ordningen til å inngå i et landsdekkende nettverk av sterke regionale arkivinstusjoner». Utvalget avga sin innstilling i juni 2005, og sier innledningsvis at de selv betrakter den som «et første grunnlag for å setja ein ny dagsorden for utvikling av berekraftige regionale arkivinstusjonar her i landet», og at de håper den vil kunne sette i gang en endringsprosess.

Innstillingen fra Nysæterutvalget ble sendt på høring i oktober 2005, og diskuteres i det norske arkivmiljøet. Den vil også kunne bli fulgt opp av en bred politisk forankret utredning, jf Kulturmeldingen. I løpet av noen år vil vi kanskje også se en utvikling av instusjonslandskapet med sterke, regionale arkivinstusjoner som mål.

I Nederland er det gjennomført en prosess som har resultert i etablering av en ny type instusjoner i alle regioner. Også i Sverige er det noen steder utviklet nye modeller for regionale instusjoner.

1.2 Problemstillinger

Denne rapporten beskriver og drøfter organiseringen av arkivlandskapet i Nederland og Sverige generelt, og omtaler noen utvalgte instusjoner spesielt. Modellene har blitt studert med henblikk på styreform, politisk og kulturell forankring, økonomi og finansiering og forholdet til forvaltningen. Vi har undersøkt hva instusjonene betrakter som sine viktigste oppgaver og utfordringer, og hvordan de løser disse. Vi har sett på hvordan tradisjonelle kjerneoppgaver for en arkivinstusjon ivaretas innenfor rammen av nye modeller, og vi har undersøkt hvordan nye organiseringsløsninger og tenkemåter påvirker faglig, instusjonell og sektormessig identitet og profil.

Rapporten vil ikke kommentere direkte verken Nysæterutvalgets innstilling eller utviklingsbehov i Norge. Vi har likevel hatt ambisjoner om å skaffe frem informasjon og analyse som kan være interessant som bakgrunn i debatten om en omstrukturering av det norske arkivlandskapet.

1.3 Grunnlag og metode

Organisering og instusjoner er beskrevet med utgangspunkt i presentasjoner på nettsider og annet alminnelig tilgjengelig materiale som årsmeldinger, virksomhetsplaner etc.

I løpet av arbeidet har vi besøkt de utvalgte instusjonene og hatt samtaler med lederne og i noen tilfeller andre ansatte. I Nederland hadde vi også omfattende samtaler om de regionale instusjonene med ansatte i Nasjonalarkivet. Analysen og drøftingen er i stor grad basert på disse besøkene, og er dermed preget av de menneskene vi traff i disse sammenhengene. Rent prinsipielt og metodisk kan dette innebære noen begrensninger, men vi mener likevel at de bildene vi gir er representative.

NEDERLAND

FRA STATSARKIV TIL HISTORIESENTRER

I Nederland er det i perioden fra 1995 til 2005 gjennomført en full reorganisering av arkivlandskapet. Statsarkivene har fusjonert med andre arkiv- eller kulturarvinstitusjoner i provinsen og blitt til det som nå kalles regionale historiesentre. De tidligere virksomhetene er samorganisert og samlokalisert, i nye eller utvidede bygg. Prosessen har forandret både arkivlandskapet og institusjonene radikalt.

2.1 Utgangspunkt og bakgrunn

Utgangspunktet var et statlig arkivverk (Rijksarchiefdienst) som hadde mange fellestrekk med dagens norske. Det bestod av 11 statsarkiv (Rijksarchief), ett i hver provins, i tillegg til et riksarkiv (Algemeen Rijksar-

chief), som er forløperen for det nåværende nasjonalarkivet (Nationaal Archief). Riksarkivaren var leder både for riksarkivet og for arkivverket. Statsarkivene lå i tradisjonell forvaltningslinje under riksarkivaren. Statsarkivene var forholdsvis små, med omtrent 20 medarbeidere i snitt. Riksarkivet i Haag hadde en omfattende stab som tok seg av fellesfunksjoner for hele arkivverket.

Utenfor det statlige arkivverket hadde mange kommuner egne arkivinstitusjoner, samtidig som mange var uten tilfredsstillende løsninger for sine historiske arkiver. Noen byer hadde etablert godt fungerende byarkiv. Byarkivet i Amsterdam står i en særstilling som en sterk og profilert arkivinstusjon,

også i internasjonal sammenheng.

Utgangspunktet for prosessen var at flere mindre arkivinstitusjoner – statlige og kommunale – rettet mot samme publikum, både ga lite effektiv ressursutnyttelse og svak kontaktflate mot brukere og myndigheter. Den første fusjonen skjedde i Utrecht i 1995, da statsarkivet i provinsen ble slått sammen med kommunearkivet i provinshovedstaden. Men først da man fikk ny nasjonalarkivar i 1997 startet en mer systematisk prosess med opprettelse av regionale historiesentre, på initiativ fra nasjonalarkivaren.

Etter hvert som noen historiesentre var etablert, ble det klart at dette bare kunne bli vellykket på nasjonalt nivå dersom det

ble tilført mer ressurser enn det man kunne påregne at kommuner og provins kunne legge inn i det enkelte tilfelle. Det var dermed nødvendig at staten bidro med mer enn budsjettene fra det aktuelle statsarkivet. Nasjonalarkivaren tok initiativ overfor departementet for å få etablert et større prosjekt med statlige midler. Fra 2000 fikk Nasjonalarkivet omtrent 2,5 millioner euro (tilsvarende omtrent 20 millioner kroner) i året over sine budsjetter for å gjennomføre slike prosesser og støtte de nye institusjonene. De siste provinsene får sine historiesentre i 2005.

2.2 Den nye ordningen

De regionale historiesentrene har altså blitt skapt ved at hvert statsarkiv er slått sammen med en eller flere arkivinstitusjoner i den aktuelle provinsen. Statsarkivene har også noen steder fusjonert med en eller flere andre kultur- eller kulturarvinstitusjoner, stort sett museum og bibliotek. Det har vært opp til det enkelte statsarkiv hvilke institusjoner det skulle søke samarbeid med, og historiesentrene har derfor fått forskjellig preg.

Ved sammenslåingen har det aktuelle statsarkivet blitt skilt ut av det statlige arkivverket. Når dette i løpet av 2005 har skjedd med alle statsarkivene, er arkivverket som sådan avviklet, og det står tilbake en liten enhet i Nasjonalarkivet som tar seg av nasjonalarkivarens oppgaver overfor historiesentrene. Riksarkivet har blitt til Nasjonalarkivet, som nå har til oppgave å forvalte arkivene etter sentrale statlige institusjoner. I visse sammenhenger har Nasjonalarkivet også en rolle som kompetansesenter for historiesentrene og deres arbeid med statlige arkiver spesielt. Nasjonalarkivet er nå den eneste rent statlige arkivinstitusjonen i Nederland.

2.2.1 Styreform

Historiesentrenes styreform reguleres av en egen lov. Ordningen brukes vanligvis i samarbeid mellom kommuner, og har likheter med våre interkommunale selskaper. Det er ikke noe juridisk til hinder for at også andre typer organisasjoner enn kommuner er involvert. I Nederland er det likevel bare på arkivområdet at staten deltar i et samarbeid som reguleres av denne loven.

Styremedlemmene er politisk oppnevnte. De sitter som representanter for de parter som har gått inn i den enkelte institusjonen, og må operere innenfor rammene av deres politikk. Det kan være staten, provinsen, en eller flere kommuner eller private organisasjoner som stiftelser.

Siden statens representanter ikke er statlige tjenestemenn og dermed ikke direkte styrt av staten, stilte staten krav om å ha vetorett overfor styrenes beslutninger om budsjett. Resultatet ble at alle parter i samarbeidet har denne vetoen. Det er en vesentlig forutsetning for samarbeidet at partene har de samme ambisjonene for virksomheten i utgangspunktet.

Hver institusjon har fått utformet en generell policy i forbindelse med opprettelse, og det utformes så planer innenfor rammen av denne. Det er knyttet konkrete resultatmål til planer og budsjett.

Hver av institusjonene som slås sammen bringer med seg sine budsjetter inn i den nye institusjonen, og det avtales i utgangspunktet hva hver part skal betale i samarbeidet. Dette fører til en stabil økonomi, fordi

ingen kan redusere sitt tilskudd uten at alle er enige. Samtidig er det vanskelig å få gjennomslag for nye satsinger som krever budsjettmidler, fordi hver av de ansvarlige myndigheter må behandle dette som del av sin budsjettprosess. Til sist må alle parter være enige om omfanget og fordelingen av en eventuell økning i budsjettmidlene.

Man har lagt vekt på å rekruttere dyktige ledere i direktørstillingene. Fusjonene har vært krevende prosesser, og betydningen av lederens personlige engasjement har vært en viktig suksessfaktor. Ikke alle lederne har erfaring fra arkivsektoren. I de tilfellene autoriseres en annen person i institusjonen som den øverste fagansvarlige for arbeidet med de offentlige arkivene og oppfølgingen av arkivloven. Direktøren er likevel overordnet den arkivansvarlige i alle typer saker. Dette beskrives som et prinsipielt problem, men har ikke vært oppfattet som noe problem i praksis.

2.2.2 Statlig engasjement og oppfølging

Statens engasjement i historiesentrene sorterer under kulturministeren, men oppfølgingen

er delegert til Nasjonalarkivaren. Det statlige bidraget til historiesentrene blir gitt over Nasjonalarkivarens budsjett, men atskilt fra Nasjonalarkivets. Budsjettmidlene kan ikke disponeres av Nasjonalarkivaren, kun administreres. I 2005 ble det overført til sammen 22 millioner euro (omtrent 176 millioner norske kroner) til historiesentrene over statsbudsjettet.

Nasjonalarkivaren kontrollerer planer og budsjetter i de forskjellige historiesentrene på vegne av staten, men uten direkte instruksjonsmyndighet. Kulturministeren ved Nasjonalarkivaren har en viss mulighet til kontroll med statens styremedlemmer gjennom statutter som sier at de kan instrueres selv om de ikke er statsansatte. Men samtidig er styremedlemmene politisk oppnevnte, og skal føre sitt partis politikk i styrene.

Nasjonalarkivaren har mistet muligheten til å instruere statsarkivarene og det finnes ikke lenger et enhetlig, statlig arkivverk. Dette har redusert forutsetningene for å føre en sammenhengende og konsistent statlig arkivpolitikk. Nasjonalarkivaren selv legger imidlertid

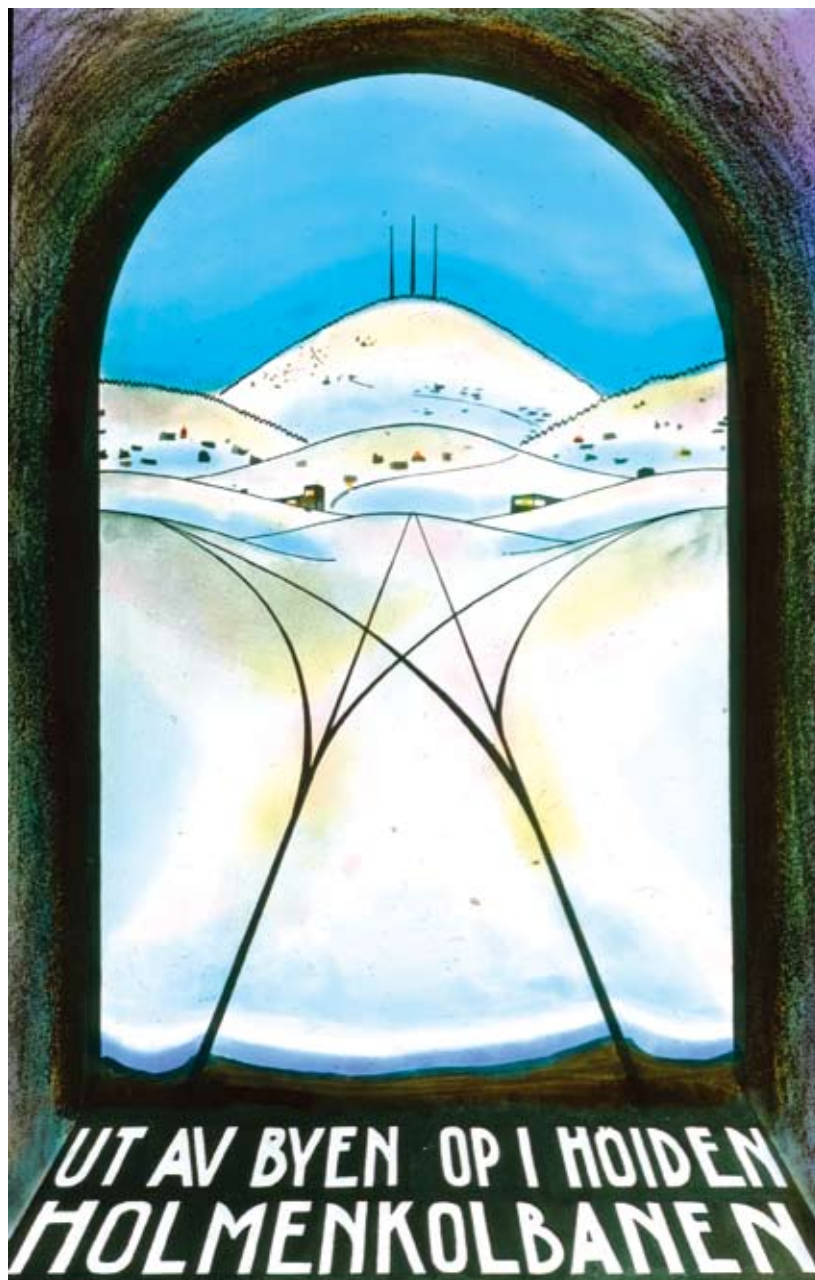
ikke vekt på dette, og mener at man kan oppnå like stor innflytelse ved å representere kompetanse og utvikle rollen som nasjonalt ressurscenter.

2.2.3 *Kommunearkiv*

Noen steder har bare kommunearkivet i provinshovedstaden gått inn som partner i historiesenteret. Andre steder er flere og mindre kommunearkiv partnere. Mindre kommuner kan også være knyttet til historiesentrene gjennom avtaler om visse tjenester.

Enkelte av provinshovedstedenes arkivinstusjoner har valgt å stå utenfor historiesentret i sin provins. I noen tilfeller har det å gjøre med at instutisjonen har en så klar identitet som byens og kommunens instutisjon at man ikke har ønsket å engasjere seg i en instutisjon som har hele regionen som virkefelt.

Til sammen er det mange kommuner som ikke er partner i, eller på annen måte tilknyttet, noe historiesenter. Dette betyr ikke nødvendigvis at de har godt fungerende løsninger for sine arkiver. Det er dermed en begrensning ved ordningen at den ikke på landsplan representerer noen helhetlig løsning på

Original i Oslo byarkiv

kommunenes forvaltning av sine eldre og avsluttede arkiver.

2.2.4 Arkivmyndighet og tilsyn

Nasjonalarkivaren og historiesentrene er ikke arkivmyndighet og har ikke tilsynsoppgaver slik vi er vant til at Riksarkivaren og det statlige arkivverket i Norge har. Det statlige arkivverket hadde tidligere inspeksjonsmyndighet overfor statlige arkivskapere, men disse funksjonene er nå skilt ut og lagt til en egen inspeksjonsmyndighet under det nederlandske kulturdepartementet. Det er bare statlige arkiv som fortsatt er hos arkivskaper som blir inspisert. Det finnes ingen ordning for tilsyn med statlig arkivmateriale i depot.

Det er også kulturdepartementet som følger opp arkivskapernes arbeid med kassasjon og avlevering. Slik har det vært siden 1997. Dette har svekket forbindelsen mellom arkivskaperne og arkivinstitusjonene, og fører langt på vei til at depot- og formidlingsinstitusjonene står utenfor prosessen med å velge ut arkiver for bevaring og utenfor arbeidet med å vurdere samfunnsmessige og personrettede dokumentasjonsbehov

når det gjelder statlige arkiver.

Der hvor det finnes kommunearkivar som skal ivareta kommunens arkivansvar etter arkivloven, er det gjerne vedkommende som har ansvar for tilsyn med arkiver i kommunale virksomheter. Historiesentre med kommunearkivfunksjoner har dermed ofte tilsynsmyndighet overfor de aktuelle kommunene. Provinsen fører tilsyn med kommunale arkiver i depot.

2.2.5 Arkivlov

Omorganiseringen av arkivlandskapet er gjennomført innenfor rammen av den samme arkivloven som man hadde tidligere, og loven har ikke vært revidert. I følge den er staten ansvarlig for sine arkiver, og kommunene for sine. Slik er det fortsatt, men gjennom partnerskap i historiesentrene. Deres virksomhet reguleres av arkivloven når det gjelder offentlig arkivmateriale.

2.3 Noen institusjoner i Nederland

Viktige trekk ved de institusjonene vi har besøkt blir presentert i kapittel 4 som illustrasjon på de mulighetene og begrensningene som ligger i den nye

ordningen. I dette avsnittet følger en kort introduksjon til hver av dem: Historiesentrene Tresoar, Historisch Centrum Overijssel og Erfgoedcentrum Nieuw Land, samt Byarkivet i Amsterdam (Gemeente Archief Amsterdam).

Tresoar - Fries Historisch en Letterkundig Centrum er historie- og litteratursenter for provinsen Friesland, og holder til i provinshovedstaden Leeuwarden. Institusjonen ble etablert i 2002, og består av det tidligere statsarkivet, et fagbibliotek som tidligere var provinsens institusjon, og et litteraturmuseum som var en privat stiftelse.

Tresoar er tospråklig, og bevaring og formidling av minoritetsspråket frisisk og den frisiske kulturen er en viktig side av virksomheten. Institusjonen har omtrent 60 ansatte, og hadde 25.000 besøkende i 2003. Det årlige budsjettet er på omtrent 4,8 millioner euro. (I 2005 38 millioner norske kroner). Provinsen Friesland står for omkring 60 % av dette, mens 40 % kommer fra staten.

Historisch Centrum Overijssel er historiesenter for provinsen Overijssel, og holder til i provinshovedstaden Zwolle. Institusjo-

nen ble etablert i 2001. Senteret er en ren arkivinstitusjon, og består av det tidligere statsarkivet og kommunearkivet i provinshovedstaden. Fem andre kommuner samarbeider med historiesenteret gjennom avtaler. Dette innebærer at materialet oppbevares ved historiesenteret, og at det drives for midling og annen aktivitet knyttet til det. Institusjonen har 30 ansatte. Budsjettet er på ca 2,6 millioner euro. (I 2005 ca 21 millioner norske kroner). 63 % av dette kommer fra staten. Også her er direktøren den tidligere statsarkivaren i provinsen.

Erfgoedcentrum Nieuw Land (Kulturarvsenter Nytt Land) er historiesenter for provinsen Flevoland, og holder til i provinshovedstaden Lelystad. Provinsen er bare 20 år gammel. Hele området består av kunstig utviklet land, og stod under vann for 50 år siden. Historiesenterets partnere er for det første det tidligere statsarkivet og fire av de fem kommunene i provinsen. Videre har provinsens dokumentasjonssenter Social Historical Centre for Flevoland gått inn, sammen med et arkeologisk depot og et museum som

tidligere var en privat stiftelse finansiert av provinsen.

Institusjonen har et årlig budsjett på 2,2 millioner euro. (I 2005 ca 18 millioner norske kroner). Provinsen står for 70 % av budsjettene, mens bare 16 % kommer fra staten. I de fleste tilfellene har statsarkivene tatt initiativene til fusjon i de forskjellige provinsene. I Flevoland kom initiativet til prosessen fra myndighetene i provinsen og ikke fra statsarkivet.

Dokumentasjonssenteret Social Historical Centre for Flevoland var den tyngste institusjonen i utgangspunktet. Helt fra området ble utviklet har dette senteret drevet med systematisk dokumentasjon av, og forskning på, provinsens historie og det samfunnet som ble skapt på de nye landområdene. Gjennom det tidligere dokumentasjonssenteret har historiesenteret fått inn et etablert forskningssamarbeid med universitet og har selv en stab av forskere.

Byarkivet i Amsterdam er ikke berørt av prosessen med oppløsningen av arkivverket og med etableringen av historiesentrene. Byarkivet er fortsatt entydig Amsterdam bykommunes egen institusjon. Byarkivet

er likevel interessant her fordi det er et eksempel på en bred, nyskapende og profilert institusjon. Virksomheten illustrer at det i Nederland har vært ulike utviklingsveier frem til ressurssterke og levedyktige arkivinstitusjoner og viser potensialet som kan ligge i en arkivinstitusjon innenfor rammen av en enkelt bykommune. Byarkivet disponerer ca 100 årsverk.

SVERIGE

SAMARBEID UNDER SAMME TAK

Mye ved det svenske arkivlandskapet ligner på det norske. Det finnes som her et Riksarkiv og statlige landsarkiv (statsarkiv) i regionene. Ved siden av de statlige arkivinstitusjonene finnes også i Sverige et mangeartet kommunalt arkivlandskap. Likevel er det flere viktige forskjeller. Det gjelder forholdet mellom Riksarkivet og landsarkivene, Riksarkivarens myndighet og oppgaver overfor kommunene og nettverket av privatarkivinstitusjoner. I tillegg har man de såkalte arkivsentraene, hvor flere arkivinstitusjoner er lokalisert i samme bygning. Videre er det to eksempler på at kommunale arkivinstitusjoner forvalter det statlige arkivoppdraget i sine distrikt.

3.1 Det svenske arkivlandskapet

De statlige arkivmyndighetene er Riksarkivet og landsarkivene. Riksarkivet er arkivmyndighet for statlige forvaltningsorganer som har hele landet som virkeområde, mens hvert landsarkiv er arkivmyndighet for statlige forvaltningsorganer i sine regioner. Det finnes i alt sju landsarkiv.

Landsarkivene og Riksarkivet benevnes i mange sammenhenger som Arkivverket, uten at det har helt den samme betydningen som i Norge. Organisatorisk har Riksarkivet i en viss utstrekning rollen som overordnet myndighet for landsarkivene. Det innebærer at Riksarkivet fastsetter oppgavene til landsarkivene, og at Riksarkivet skal inspisere landsarkivene regelmessig.

Riksarkivet kan også inspisere de regionale statlige virksomhetene som landsarkivene er arkivmyndighet for. I prinsippet er det også Riksarkivet som bestemmer hvilke landsarkiv som skal være arkivmyndighet for hvilke virksomheter. Riksarkivet og landsarkivene har en felles instruks som regulerer ansvarsområder og oppgaver.

Så langt er dette en tradisjonell forvaltningslinje, som i det norske arkivverket. Men dette er ikke entydig. Landsarkivene er samtidig definert som egne selvstendige arkivmyndigheter, og også i noen grad profilert som selvstendige statlige institusjoner. Landsarkivene har slik forholdsvis stor anledning til å sette preg på sin egen virksomhet.

3.1.1 Kommunearkiv

Som i Norge, sorterer både statlige og kommunale virksomheter i Sverige under arkivloven. Likevel er det en viktig forskjell at kommunestyret og landstingsstyret selv er arkivmyndigheter i henholdsvis kommunen og landstingskommunen. Riksarkivet og riksarkivaren har ingen myndighet når det gjelder kommunal arkivvirksomhet.

Riksarkivet har likevel oppgaver i forhold til kommunal sektor, i det de skal gi generelle råd i arkivspørsmål og følge arkivutviklingen i kommunene. Også landsarkivene har til oppgave å følge den offentlige arkivvirksomheten i sine distrikt, og gi kommunene råd. Men verken Riksarkivet eller landsarkivene kan gripe direkte inn i den kommunale arkivforvaltningen. Dette gir kommunale arkivinstitusjoner en entydig forankring i kommunene. De er kommunenes egne institusjoner som kan drives og utvikles med utgangspunkt i kommunenes egne behov og strategier. Dette har trolig hatt en viss betydning for kommunenes vilje til å satse på arkivinstitusjonene.

Likevel er det også i Sverige store variasjoner når det gjelder

størrelse og styrke for de kommunale arkivinstitusjonene. Mange kommuner har ikke tilfredsstillende løsninger for sine eldre og avsluttede arkiver.

Den svenske arkivloven er generell og overordnet, og er derfor supplert med forskrifter når det gjelder det mer praktiske arkivarbeidet. Kommunene har i stor grad myndighet til selv å fastlegge regelverk og retningslinjer for den respektive kommunen.

3.1.2 Privatarkiv

Både Riksarkivet og landsarkivene har lang tradisjon i arbeidet med bevaring av privatarkiver. Sverige har dessuten ca 10 spesialinstitusjoner for bevaring og tilgjengeliggjøring av arkiver med tilknytning til privat økonomisk virksomhet, de såkalte Näringslivsarkiven. Bevaring av arkivene skjer gjennom samarbeid med private arkivskapere. Näringslivsarkiven virker på regionalt nivå, og flere av dem er veletablerte kulturinstitusjoner. De er organisert som ideelle stiftelser. NäringslivsArkivens forening er interesseorganisasjon for disse.

Videre finnes interesseorganisasjonen Folkörelsernas arkiv-

förbund, som er sammensatt av arkivinstitusjoner med nasjonalt, regionalt og lokalt ansvar. Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv og bibliotek fungerer på nasjonalt nivå. Videre finnes 22 länsarkiv og ca 50 lokalarkiv. Disse er spredt i et nettverk over hele landet, og i dag har nesten alle län et regionalt folkörelsearkiv. Institusjonene bevarer materiale fra private organisasjoner, foreninger og personer, og annet lokalhistorisk materiale.

3.2 Noen institusjoner i Sverige

Innenfor denne rammen har det vokst frem noen profilerte og sterke arkivmiljøer. Disse har til dels blitt utviklet gjennom samlokalisering og samarbeid mellom flere institusjoner i såkalte arkivsentrum. De viktigste eksemplene på dette er Arkivcentrum Värmland i Karlstad og Arkivcentrum Syd i Lund. Dessuten er det i Sverige to kommunale arkivinstitusjoner som forvalter det statlige arkivopdraget i sine distrikt. Disse er Stockholms stadsarkiv, som utfører landsarkivets oppgaver i Stockholm län, og Värmlandsarkiv, som utfører landsarkivets oppgaver i Värmlands län.

Nedenfor følger korte intro-

duksjoner til Värmlandsarkiv, Arkivcentrum Värmland og Stockholms stadsarkiv. Vi kommer nærmere tilbake også til dem i kapittel 4.

Värmlandsarkiv forvalter i dag både statlig, kommunalt og privat arkivmateriale. Både bredden i materialtilfanget og institusjonens organisasjon er resultat av oppbygging over lang tid.

Utgangspunktet for Värmlandsarkiv var opprettelsen av den private stiftelsen Föreningen Värmlandsarkiv i 1970. Den skulle ta seg av eldre arkivmateriale etter landstinget, Karlstad kommune og private bedrifter, og ble opprettet og finansiert i fellesskap av disse. Man ble etter hvert oppmerksom på det juridisk problematiske med at en privat stiftelse overtok ansvaret for offentlig arkivmateriale. Dette ble i 1986 løst slik at Föreningen Värmlandsarkiv fra da fortsatte som en sammenslutning for de private virksomhetene i samarbeidet, og med økonomiske bidrag fra dem. Den offentlige delen av virksomheten ble underlagt Landstinget i Värmland under navnet Värmlandsarkiv. Föreningen Värmlandsarkiv ble knyttet til Landstinget med en avtale. Denne

formelle delingen av virksomheten forankringsmessig og finansielt fungerer fortsatt slik i dag, men utad omtales og profileres institusjonen som én institusjon, under navnet Värmlandsarkiv.

I 2001 ble Värmlandsarkiv overført fra Landstinget i Värmland til Region Värmland, som er en sammenslutning hvor landstinget og kommunene sammen tar ansvar for regionale oppgaver.

Da landsarkivorganisasjonen ble behandlet i en statlig utredning på slutten av 1980-tallet, ble det foreslått å opprette flere nye landsarkiv, blant annet i Karlstad. Det ble ført forhandlinger mellom Riksarkivet og landstinget, og man ble enige om at Värmlandsarkiv skulle forvalte landsarkivfunksjonene i Värmland län. Värmlandsarkiv overtok tilsyns- og rådgivningsfunksjonene overfor statlige virksomheter i lenet fra Landsarkivet i Göteborg i 1995. For at Värmlandsarkiv skulle kunne overta det historiske materialet som var i depot i Göteborg, måtte det skaffes nye lokaler. Dette ble løst med innflyttingen i Arkivcentrum i 1998.

Slik er Värmlandsarkiv i dag en institusjon med materiale fra

både statlig, kommunal og privat sektor, tydelig forankret i regionen, men med finansielt bidrag fra både private bedrifter, kommuner, regionen og staten. Värmlandsarkiv forvalter 18.000 hyllemeter og disponerer 20 årsverk. De årlige budsjettene er på 13 millioner svenske kroner. Region Värmland bidrar med ca 50 % av dette, og staten med ca 25 % som kompensasjon for forvaltningen av det statlige oppdraget.

Tre kommuner har avlevert sitt eldre arkivmateriale til Värmlandsarkiv. Det har ikke kommet nye til underveis. De kommunene som opprinnelig gikk inn i samarbeidet, gjorde det med utgangspunkt i et behov for å finne en løsning for de eldre og avsluttede arkivene. De har ikke avlevert senere, og Värmlandsarkiv har satset lite mot kommunene. Etter at Region Värmland, hvor kommunene er en sentral part, har blitt overordnet myndighet for Värmlandsarkiv, ønsker man imidlertid å være mer offensiv overfor kommunal sektor.

Arkivcentrum Värmland ble etablert i 1998 ved at de fire institusjonene Emigrantregistret, Landstingsarkivet i Värmland, Folkrorelsernas arkiv för

Värmland og Värmlandsarkiv flyttet til felles lokaler. De fire institusjonene er fortsatt selvstendige institusjoner, men samarbeider i felles bygning. Karlstad kommunearkiv, som ikke holder til i Arkivcentrum, benytter seg av lesesalen for tilgjengeliggjøring av sitt materiale.

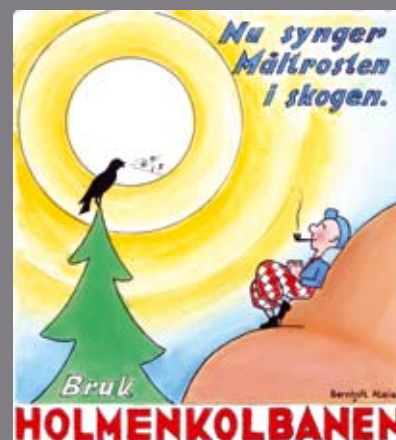
Samarbeidet i Arkivcentrum er lite formelt regulert. Region Värmland betaler lokalene for Värmlandsarkiv, Emigrantregisteret og Folkrörelsernas arkiv, samt alle utgiftene til lesesalsdriften. Landstinget betaler lokalene for Landstingsarkivet, samt sin andel av fellesarealene, også lesesalen. Värmlandsarkiv har samordningsansvar for samarbeid om lokaler, infrastruktur og lesesal.

Den viktigste siden av samarbeidet er den felles lesesalen med integrert publikumstjeneste og felles publikumstilbud. Her får brukerne gjennom samarbeidet tilgang til materiale fra et bredt spekter av samfunnsfunksjoner på ett sted. Utover dette er samarbeidet tett mellom Värmlandsarkiv og Folkrörelsernas arkiv. De satser sammen på ulike prosjekter og på utadrettet virksomhet.

Stockholms stadsarkiv er Stockholm stads kommunale

arkivinstitusjon. Dette innebærer for det første tilsyn og råd overfor kommunens arkivskapere, samt å være depot for de kommunale arkivene. Samtidig fungerer Stockholms stadsarkiv som landsarkiv for Stockholm län, og har derfor statlig arkivmateriale og tilsyn med statlige arkivskapere i sitt område. Stadsarkivet forvalter ca 60.000 hyllemeter og har ca 17.000 besøk i året. Institusjonen har 110 ansatte og et årlig budsjett på 60 millioner svenske kroner. Staten bidrar med ca 30 % for forvaltningen av landsarkivoppdraget.

Selv om Stockholms stadsarkiv og Värmlandsarkiv har ansvaret for de statlige arkivene i sine regioner, har Riksarkivaren ingen direkte instruksjonsmyndighet overfor institusjonene. De rapporterer til Riksarkivaren for landsarkivfunksjonene, men ikke for annen virksomhet. Stockholm stad (kommunen) og Region Värmland har entydig økonomisk ansvar og styringsansvar for institusjonene. Den økonomiske kompensasjonen for landsarkivoppdragene håndteres som en inntekt. De to institusjonslederne deltar på linje med de andre landsarkivarene på møter etc.

NYE MULIGHETER I NYE LANDSKAP

Både i Nederland og Sverige har man etablert arkivinstitusjoner i et samarbeid mellom staten, regionale myndigheter og kommuner, og i noen tilfeller også private aktører. Hva slags resultater har ordningene fått med henblikk på institusjonenes styrke og bredde, kulturell og politisk forankring, satsingsområder, forholdet til forvaltningen og faglig identitet og profil?

4.1 Styrke, bredde og nye ressurser

Det kan slås fast at utviklingen i begge land både har bedret effektiviteten og ført til at arkivarbeidet er tilført nye ressurser. Det er en grense for hvor liten en arkivinstitusjon kan være om den skal kunne gi god service og interessante tilbud til et bredt

publikum. I Nederland opplevde man at institusjonene var for små til både å kunne drive effektivt og til å kunne fungere nyskapende. Det ble lagt vekt på at større institusjoner som regel har relativt lavere administrative kostnader og bedre ressursutnyttelse. Dette var et viktig utgangspunkt for prosessen. De frigjorte ressursene skulle gå til IKT og styrking av publikumstjenestene. Fusjonene har også i stor grad ført til at institusjonene har fått nye eller opprustedede bygg.

Både Tresoar og Historisch Centrum Overijssel bekreftet at bedre effektivitet hadde vært en forutsetning for tyngre investeringer på felt som IKT, pedagogikk, publikumssatsing generelt og bygningsmessig

og organisasjonsmessig infrastruktur. I Tresoar ble det som eksempel vist til at ingen av de institusjonene som ble fusjonert hadde tilsatt pedagog før sammenslåingen, men at man etterpå fikk ressurser til en spesialstilling for arbeid mot skolesektoren. I Historisch Centrum Overijssel la man også vekt på at det å bli enda større og slik få enda mer ressurser er en kritisk suksessfaktor i forhold til å nå nye mål knyttet til publikumssatsing.

Sammenslåing og samarbeid gir helt andre muligheter til å dele på og overføre kompetanse. I Tresoar trakk man frem at fagbiblioteket i utgangspunktet hadde IKT-kompetanse som statsarkivet manglet, og som nå gir Tresoar større muligheter

også i forvaltningen av elektroniske arkiver.

Også for de svenske, kommunale institusjonene som har landsarkivfunksjoner blir det statlige oppdraget betraktet som en viktig forutsetning for at institusjonene har kunnet utvikle organisasjonen. Det statlige oppdraget har gitt Stockholms stadsarkiv langt flere ansatte og helt andre muligheter for kompetanseutvikling, profesjonalisering og faglig utvikling.

Det har vært et argument mot å legge landsarkivfunksjoner til regionale institusjoner at man mister muligheten til å bygge opp store, statlige landsarkiv med sterk kompetanse. På den andre siden har oppgavene med statlige arkiver i Stockholms stadsarkiv og Värmlandsarkiv nettopp før til styrket kompetanse og nyskaping.

Arbeidet med både statlige og kommunale arkiver blir gjen-sidig styrket ved samordning og kompetanseoverføring. I Stockholms stadsarkiv blir de kommunale tilsynsoppgavene oppfattet som mer kompetanseutviklende og kompetansekrevede enn de statlige. Dette fordi institusjonen har ansvar for utvikling av regelverk og arkivordninger for

den kommunale forvaltningen, men ikke for den statlige. Kompetansen Stockholms stadsarkiv har skaffet seg gjennom de kommunale tilsynsoppgavene kommer også de statlige virksomhetene til gode.

Større bredde i ansvarsområder og kompetanse gjør de nye institusjonene til mer attraktive arbeidsplasser. Bredden i arbeidsfelt og kunnskap er positivt for det profesjonelle selvbildet.

I Folkrörelsernas arkiv i Värmland, som er en liten institusjon, ble det lagt vekt på at samordningsgevinstene i Arkivcentrum Värmland gir Folkrörelsernas arkiv ressurser som institusjonen er helt avhengig av for å fungere som institusjon. Dette er ressurser som det knapt er merkbart for Värmlandsarkiv å yte, men som betyr svært mye for Folkrörelsernas arkiv. Det kan for eksempel dreie seg om lån av utstyr. Kompetansen i Värmlandsarkiv er også nyttig for de andre institusjonene. De mindre institusjonene i Arkivcentrum mottar også betydelige indirekte bidrag gjennom samarbeidet i bygningen, fordi det er Region Värmland, som er ansvarlig myndighet for Värm-

landsarkiv, som betaler husleien.

Folkrörelsernas arkiv i Värmland og Värmlandsarkiv samarbeider om tiltak som gir inntekter som ingen av institusjonene ville hatt alene. Mange prosjekter og utadrettet virksomhet ville ikke vært gjennomført uten samarbeidet.

Samlet sett har samarbeid og fusjoner gitt grunnlag for sterkere og mer synlige institusjoner. Dette har i seg selv positive ringvirkninger. Ved flere av institusjonene i Nederland har de opplevd at det er enklere å utløse bevilgninger hos de ansvarlige myndigheter når institusjonene fremstår som sterkere og får frem attraktive satsinger. På samme måte har Folkrörelsernas arkiv i Värmland og Värmlandsarkiv erfart at det er enklere å utløse prosjektmidler når to institusjoner står bak søknadene.

Større bredde i virksomheten fører også til at de nye institusjonene er mer attraktive som samarbeidspartnere for andre, hvilket igjen har positive ringvirkninger i form av ressurser og synlighet. Det statlige oppdraget har gitt Stockholms stadsarkiv anledning til å satse

sterkere på IKT-kompetanse. Dette har gjort Stadsarkivet til en attraktiv samarbeidspartner innad i Stockholm stad. Det gjør det igjen mer attraktivt for Stockholm stad å satse på Stadsarkivet.

4.2 Forankring

I Nederland var virksomheten til de tidligere statsarkivene knyttet til provinsen, samtidig som institusjonene ikke hadde noen direkte forbindelse til provinsens politiske eller administrative myndigheter eller til kommunene. Myndigheter, politikere og potensielle samarbeidspartnere i provinsen følte ikke ansvar eller forpliktelse for statsarkivene, og viste liten interesse for dem. Gjennom sammenslutning med institusjoner med sterkere forbindelse til provins eller kommuner, har de nye institusjonene fått en tydeligere regional forankring enn statsarkivene hadde. Interessen for dem har blitt større, og det er enklere å utløse midler lokalt og regionalt.

Dette er tydeligst for de institusjonene hvor provinsen er direkte engasjert som partner. Slik er det blant annet i Tresoar, hvor det tidligere biblioteket var

en del av provinsen. Nå er det tett forbindelse mellom hele den nye institusjonens virksomhet og provinsens kulturpolitikk. Dette gjør institusjonen til en mer attraktiv samarbeidspartner i provinsen og til en institusjon som provinsen satser på.

Også i Erfgoedcentrum Nieuw Land er provinsen partner, gjennom den i utgangspunktet tyngste institusjonen i samarbeidet; dokumentasjonssenteret for sosialhistorie. Her bidrar provinsen nå med større andel av budsjettene enn de opprinnelige økonomiske forpliktelsene skulle tilsi. Dette blir oppfattet som et uttrykk for at det er mer interessant for provinsen å engasjere seg i bevaring og formidling av statlig og kommunalt arkivmateriale når virksomheten har fått tydeligere forankring i provinsen.

De fleste provinser er imidlertid ikke direkte engasjert som partner. Mange steder er det kun staten og en eller flere kommuner som er partnere. Men også disse historiesentrene har blitt mer interessante for provinsene. Da statsarkivene inngikk samarbeid med institusjoner hjemmehørende i provinsen, fremstod de nye his-

toriesentrene som institusjoner *for* provinsen, selv om provinsen ikke er partner. For eksempel er mange provinser nå opptatt av å ta et samlet ansvar for spesialmateriale som foto. Flere steder kjøper provinsen nå slike tjenester fra historiesenteret. Dette tilfører historiesentrene kildemateriale og ressurser.

Historisch Centrum Overijssel er et eksempel på en institusjon hvor provinsen ikke er partner. Fortsatt forplikter ikke provinsen seg permanent overfor historiesenteret. Likevel er kontakten med provinsen større enn før sammenslåingen, fordi institusjonen ikke lenger oppfattes som et rent statlig ansvar. Provinsen finansierer for eksempel en del aktiviteter gjennom prosjektmidler.

Også i Sverige er inntrykket at en del arkivinstitusjoner med statlige oppgaver har profilert seg klarere som regionale kulturinstitusjoner enn tradisjonelt i Norge. Det kan ha å gjøre med at landsarkivene delvis er selvstendige statlige institusjoner i sine områder, og at det gir en tydeligere forankring i regionen.

I en offentlig utredning om det svenske arkivlandskapet (Arkiv för alla – nu och i framti-

Original i Oslo byarkiv

den, SOU 2002:78) ble det foreslått en innstramming av landsarkivenes delvis frie posisjon ved å knytte dem sterkere til Riksarkivet i et statlig arkivverk. Argumentet for dette var å sikre bedre styring og effektivitet, særlig knyttet til tilsynsansvaret og arbeid med elektronisk arkiv. Det ble imidlertid også pekt på at dette ville kunne ha negative konsekvenser for landsarkivenes posisjon i det regionale kulturlivet. Utfallet av den politiske behandlingen ble at man har beholdt den gamle ordningen.

Også regionalt og lokalt finansierte arkivinstitusjoner har en sterkere posisjon i det svenske kulturlivet enn vi har tradisjon for i Norge. Det er naturlig å se dette i sammenheng med at det regionalpolitiske nivået står sterkere i kulturpolitikken i Sverige enn i Norge. I Värmlandsarkiv ble betydningen av å knytte virksomheten opp mot länet som kulturelt og historisk fellesskap sterkt understreket. Arbeidet med Värmlandsk kulturarv og identitet ble oppfattet som helt grunnleggende. Tilknytningen til det historiske og regionalpolitiske Värmland er en viktig forutsetning for samspill med kulturlivet i distriktet.

Organisering av arkivinstitusjoner gjennom partnerskap mellom stat, region og kommune kunne i teorien føre til manglende eierfølelse, uklare ansvarsforhold og konflikt om finansiering. Både i Värmlandsarkiv og Stockholms stadsarkiv blir det understreket at dette ikke har vært tilfelle. Henholdsvis Region Värmland og Stockholms stad har entydig ansvar for institusjonen. Det statlige oppdraget og bredden i arkivmaterialet gjør institusjonene heller mer interessante for de politiske oppdragsgiverne, slik erfaringen også er i Nederland.

4.3 Publikum som mål for satsingene

I de institusjonene vi besøkte, både i Sverige og Nederland, var det et sterkt fokus på publikum som mål for satsinger og organisering. Fordelene med å ha et bredt materialtilfang tilgjengelig i samme bygning ble nevnt som den viktigste gevinsten for publikum. De fleste legger vekt på en enhetlig publikumstjeneste, hvor det ikke skal spille noen rolle for service og brukertjeneste hvilket materiale det spørres etter eller hva slags bakgrunn personalet på vakt måtte ha.

I Nederland var det en viktig premis for reformen at de ressursene som ble frigjort skulle brukes til satsing på formidling. En ny «public approach» er en viktig del av konseptet. Det å definere nye målgrupper og utvikle strategier og tilbud for å nå dem blir sett som den viktigste utfordringen. I Historisch Centrum Overijssel konstaterte man at arkivinstitusjoner lenge har vært mest opptatt av brukere som kommer til institusjonen med spesifikke spørsmål, og i mindre grad av å utvikle tilbud til personer med en mer generell historieinteresse. Det ble referert til undersøkelser som viste at ca 20 % av befolkningen i Nederland er interessert i historie uten at de har slike spesifikke spørsmål. Disse er nå definert som del av institusjonens målgruppe.

Institusjonene arbeidet på flere områder for å nå nye mål knyttet til publikum: Lokaler, nye tilbud, tilgjengelighet og synlighet. Mange har fått plass i nye bygninger eller var i gang med bygge- eller flyttestrukturer for å legge bedre til rette for nye publikumsaktiviteter. Värmlandsarkiv flyttet inn i ombygde lokaler ved overtakelsen av det

statlige materialet og opprettelsen av Arkivcentrum Värmland i 1998. Bygningen tilhørte tidligere sykehuset i Karlstad. Den er stor og synlig i bybildet, og forteller om vilje til å satse på institusjonen.

Stockholms stadsarkiv holder til i en bygning som ble bygget som arkivbygning på 1930-tallet. Arkitektens idé var å skape en klosteraktig setting, som i stor grad signaliserer en lukket og utilgjengelig bygning med arkivaren i en innadvendt rolle. Bygningen er nylig bygget om og utvidet, og det er lagt vekt på å åpne den. Den bærende ideen er arkivinstitusjonen som en åpen og tilgjengelig samfunnsinstitusjon.

Byarkivet i Amsterdam skal flytte til en verneverdig tidligere bankbygning sentralt plassert i byen. Ved tilpasning til byarkivets virksomhet, legges det også her vekt på å skape et inntrykk av åpenhet og tilgjengelighet. Også de regionale historiesenterene var preget av byggeprosjekter med tilsvarende målsetning. I alle bygningene var det typer av rom som ikke tidligere har vært vektlagt i arkivinstitusjoner, som undervisningsrom og møtelokaler for publikum og

samarbeidsparter, utstillingsområder og egne områder for barn. Dette kommer i tillegg til tradisjonelle funksjoner som lesesal og ekspedisjon. Flere er opptatt av å kunne leie ut lokaler til eksterne, både fordi det gir inntekter, men også fordi det bidrar til å profilere bygningen som møteplass og trekker folk til bygningen som kanskje senere vil finne veien tilbake som arkivbrukere.

Erfgoedcentrum Nieuw Land åpnet for publikum i helt ny bygning i februar 2005. Bygningen ligger ved siden av et kjøpesenter med stor tilstrømming. Ved inngangspartiet er en restaurant som er åpen for alle, også om kvelden. Hit kan folk komme uten egentlig å skulle besøke historiesenteret, men når man er på restauranten, møter man samtidig institusjonen som satser på tilbud for «folk flest». Fra vestibylen med restauranten har alle gratis tilgang til et multimediashow om provinsens historie. Ved å løse billett, får man tilgang til omfattende utstillinger basert på institusjonens materiale hvor man ledes rundt med audioguide. Utstillingene har

«hands on»-aktiviteter for barn. Lesesalen og arkivet er synlig fra vestibylen gjennom en glassvegg.

Når det gjelder nye tilbud for publikum, vil man i Historisch Centrum Overijssel satse på multimediautstillinger, historiehall med aktiviteter for historieinteresserte og internettkafé. Byarkivet i Amsterdam planlegger å drive bokhandel, kafé og et stort konferansesenter på kommersiell basis. Siden institusjonen selv må skaffe 25% av store driftsutgifter i den nye bygningen, er inntjening en viktig motivasjon. Men det legges også vekt på at tiltakene er viktige for at folk skal føle seg velkomne og for at terskelen for å gå inn skal bli lavere. Publikumsarealene skal bestå av både et informasjonssenter og en mer tradisjonell lesesal. I informasjonssenteret skal brukerne ha tilgang til biblioteket og digitalisert materiale. De kan beholde frakken på, ta med seg kaffekoppen og behøver ikke å registrere seg noe sted. Ellers planlegges omfattende utstillingshall og kontinuerlig filmfremvisning. Det var også utviklet en spesiell utstillingsform som ble kalt «skattejakt». Store

Original i Oslo byarkiv

mengder arkivstykker er plassert tilsynelatende tilfeldig og tett i tett på vegger og i montre. Besøkeren kan velge problemstilling eller tema selv, og blir så ledet gjennom utstillingen på bakgrunn av det individuelle valget ved hjelp av en håndholdt datamaskin.

Både historiesentrene og de to byarkivene har omfattende digitaliseringsprosjekter og utvikling av netjtjenester som del av satsingen på publikum og brukere.

Tresoar og Historisch Centrum Overijssel samarbeider med folkebibliotekene for å nå deres brukere. Historiesentrene utnytter de fordelene folkebibliotekenes lokale forankring og nettverk av filialer i provinsen gir. De tilrettelegger sine tilbud

og markedsfører seg i egne deler av lokalene i bibliotekfilialene. Her skal det være plass til en liten lesesal, små utstillinger og mulighet for arrangementer.

Også Byarkivet i Amsterdam satser på byens bibliotek som samarbeidspartner. Institusjonen ønsker å ha spesiell oppmerksomhet på forstedene, og der har biblioteket infrastruktur og brukere som man kan spille på. Byarkivet samarbeider også med organisasjoner i Amsterdam for å komme i kontakt med nye brukergrupper, blant annet innvandrersamfunn. I forhold til innvandrersamfunn spesielt, ønsker direktøren også å få mer diversitet i staben for å kunne fremstå som en mer relevant og troverdig institusjon.

Värmlandsarkiv og Folkörel-

sernas arkiv för Värmland driver oppsøkende virksomhet ved å reise rundt i lenet på ulike møter for å opplyse om demokratiske rettigheter i forhold til arkiv og for å informere om tilbud og tjenester.

I begge land blir frivillige brukt i forskjellig arbeid, ikke bare på grunn av de oppgavene de utfører, men også fordi de bidrar til å utvide kontakten med publikum.

Så langt det foreligger statistikk, viser den at de nye institusjonene i Nederland har langt flere brukere enn de tidligere institusjonene hadde samlet. Der hvor statistikken mangler, er inntrykket det samme. For Byarkivet i Amsterdam er det et mål minst å doble besøkstallet etter at den nye bygningen

Original i Oslo byarkiv

er tatt i bruk. Både Värmlandsarkiv og Stockholms stadsarkiv har langt flere besøkende enn de ville hatt uten det statlige materialet.

4.4 Andre sentrale arkivoppgaver og forholdet til arkivskaperne

I Nederland er det kritiske røster som mener at fokuset på kulturarv har blitt for sterkt, og at andre viktige oppgaver har blitt skadelidende. Vi traff imidlertid ingen representanter for denne oppfatningen. Men vi møtte litt ulike synspunkter på hvordan publikumssatsingen har påvirket andre arkivoppgaver i institusjonene.

I Nasjonalarkivet mente man at det satses omtrent like mye på bevaring og samlingsforvaltning i historiesentrene som i de

tidligere arkivinstitusjonene, og at satsingen på publikum ikke har gått ut over disse kjerneoppgavene. Det samme synspunktet møtte vi i Tresoar og Erfgoedcentrum Nieuw Land.

Men flere av institusjonene som var gått inn i disse to historiesentrene hadde også fra før tunge oppgaver knyttet til både dokumentasjon og forskning, og tett samarbeid med forskere. Det kan ha bidratt til å holde fokus på samlingsforvaltning parallelt med publikumssatsingen. I disse institusjonene innebærer også samlingsforvaltning noe mer enn arbeid med avleveringer. I Erfgoedcentrum Nieuw Land ble det vist til aktivt dokumentasjonsarbeid som intervjuer og spørreundersøkelser, og til rikelige budsjetter for ved-

likehold av boksamling. Men det ble samtidig understreket at de stadig arbeidet med avleveringer av arkiv fra både stat, kommuner og private virksomheter.

I Historisch Centrum Overijssel ble vi derimot forklart at publikumssatsingen *har* ført til en svakere innsats enn tidligere når det gjelder tilsyn, avlevering og konservering. Det ble imidlertid presisert at dette ikke skyldes at man anser disse oppgavene som mindre viktige, og det ble vektlagt at balansen ville bli bedre straks byggeprosjekt og etablering av nye tilbud er avsluttet.

I Byarkivet i Amsterdam innebærer flyttingen og den nye publikumsprofilen i sum en vesentlig utvidelse av arbeids-

oppgavene og de finansielle forpliktelsene. I tillegg er det andre momenter som også gjør at arbeidsmåter må endres, blant annet internett som medium, en bybefolkning i sterk endring og pågang fra oppdragsgivere og brukere i retning av samarbeid med andre kulturinstitusjoner. Særlig viktig er det at arkivmateriale i økende grad skapes i elektronisk form. Det ble presisert at det vil være nødvendig å gjøre mindre av noe, men det er foreløpig under vurdering hva som skal nedprioriteres.

Uansett er det et viktig moment at nederlandske arkivinstitusjoner også før omorganiseringen hadde et svakere fokus på å følge opp arkivskaperne enn det er tradisjon for i Norden. Også systematisk arbeid med avleveringer synes å ha vært relativt svakt prioritert. Arbeidet med disse oppgavene har blitt ytterligere svekket ved at tilsynsfunksjonene ikke lenger følger depotansvaret for de statlige arkivene, jf. avsnitt 2.2. Tresoar arbeidet ikke med bevaring av elektroniske arkiver og betraktet ikke dette som en oppgave for institusjonen. I Nasjonalarkivet hadde man en oppfatning om at historiesent-

rene er for små til at det er realistisk at de kan ha kompetanse på feltet. Det forble uklart hvor det operative ansvaret for arbeid med elektroniske arkiver er plassert, og det synes som arbeidet på feltet har kommet svært kort i Nederland. De kritiske spørsmålene blir om dette har sammenheng med målsettingene og om organisasjonsformen i seg selv er begrensende i forhold til å ta opp et systematisk arbeid med elektroniske arkiver i samarbeid med arkivskaperne.

Det relativt svake fokuset på samarbeidet med forvaltningen har lange tradisjoner. Derfor er det ikke rimelig å betrakte det som en konsekvens av opprettelsen av historiesentrene og den tunge satsingen på publikumsservice og formidling. Likevel må publikumssatsingen ha vært enklere å gjennomføre når den ikke har blitt satt opp mot krevende oppgaver overfor forvaltningen. Men prinsipielt skulle det ikke være noe i selve organisasjonsformen og arkivlandskapet som hindrer samhandling med arkivskaperne og økt innsats for bevaring av elektronisk arkivmateriale. Det vil imidlertid være en klar ulempe

for en slik innsats at institusjonene mangler myndighet til å føre tilsyn med statlige arkivskapere. Det vil også være behov for å plassere et ansvar for utvikling av strategi og metode knyttet til forvaltningens elektroniske arkiver.

Mange av historiesentrene har tilsynsansvar overfor kommunale arkiver. Betydningen av tilsynsansvaret illustreres ved at fokuset på forvaltning og arkivdanning er noe sterkere og i vekst når det gjelder kommunale arkiver. Tydeligst er dette i Byarkivet i Amsterdam. Byarkivet har allerede en egen avdeling med 25 personer som arbeider mot arkivskaperne. Også her har arbeidet med elektroniske arkiver kommet relativt kort, men man var tydelig på at institusjonen vil prioritere dette sterkere. Her skiller Byarkivet seg klart fra historiesentrene.

I Sverige er arkivinstitusjonenes tilknytning til forvaltningen sterk, og tilsynsansvaret ligger også i institusjonene. Dette har klare fordeler når det gjelder kvaliteten på materiale som senere skal avleveres og når det gjelder institusjonenes mulighet til å utvikle kompetanse på elektronisk arkiv. Både i

Värmlandsarkiv og Stockholms stadsarkiv var man opptatt av at institusjonene bør ha en dobbel samfunnsfunksjon: På den ene siden funksjoner som arkivfaglig virksomhet og myndighet, og på den andre siden profil og oppgaver som publikumsrettede kulturinstitusjoner.

Stockholms stadsarkiv har klare fullmakter i forbindelse med kommunens arkivdanning. Oppgavene er sterkt forankret i offentlighetsprinsippet. Stadsarkivet skal medvirke til en arkivforvaltning i hele kommunen som sikrer innbyggerne gode muligheter til innsyn i den kommunale forvaltningen, som en forutsetning for et åpent, demokratisk samfunn. Stadsarkivet står for utvikling av regelverk, standarder og rutiner for arkivdanningen i kommunen.

Oppmerksomheten mot forvaltningen i Sverige er ikke til hinder for et sterkt fokus på kulturarv og utadrettet virksomhet. Også i Stockholms stadsarkiv mente noen at fokuset på aktiv tilgjengeliggjøring var blitt for sterkt, og at dette ville kunne gå ut over bevaringsarbeidet. Det ble samtidig understreket at arbeidet med aktiv tilgjengeliggjøring tross alt er en liten

del av virksomheten, målt i ressursinnsats. Denne satsingen har imidlertid kommet i sterkt fokus utad. Det ble understreket at kulturarvaspektet er viktig nettopp i forbindelse med institusjonens synlighet. Profilering og synlighet blir betraktet som viktig, for personalet, for brukerne og for politisk oppslutning om institusjonens videre utvikling. Kulturarv «selger» bedre enn det forvaltningsmessige oppdraget, også overfor bevilgende myndigheter.

4.5 Arkivinstitusjoner? Profil, selvforståelse og kompetanse

Betegnelsen for de nye nederlandske institusjonene er «historiesenter». «Arkiv» er forsvunnet fra institusjonsnavnene. «Historiesenter» er selvsagt mer hensiktsmessig i de tilfellene hvor også andre typer institusjoner enn arkiver har gått inn. Men begrepet brukes også når bare arkivinstitusjoner er slått sammen, som i Historisch Centrum Overijssel. Dette er ment å gi signaler om en annen tilnærming til brukerne. Historiesentrene skal være institusjoner som har tilbud for alle historieinteresserte, med vekt på historieformidling i like

stor grad som på bevaring og formidling av kildemateriale. Hva har skjedd med arkivistikk som disiplin, med profesjonsforståelse og arkivkompetanse i disse institusjonene?

Både i Tresoar og Erfgoedcentrum Nieuw Land hadde andre typer institusjoner enn arkiver gått inn. I Tresoar er det én publikumsavdeling og én publikumstjeneste. Tilnærmingen til brukerne er at de skal møtes av generalister, ikke av arkivarer eller bibliotekarer osv.

Institusjonen har også én samlingsavdeling (depotavdeling) som ivaretar materiale fra alle de tidligere institusjonene. Men innenfor samlingsavdelingen finnes spesialister på arkiv, og på museum og bibliotek, og slik skal det fortsette å være. Den bedrede økonomien har gitt mer ressurser også til arkiv, og spesielle arkivhensyn ivaretas dermed minst like bra som før. Måten man tenker om arkiv på har ikke forandret seg, samtidig som de som arbeider med arkiv lærer mye av samarbeidet med bibliotek og museum. Arkivistikk skal bestå som selvstendig disiplin i institusjonen. Arkivene håndteres som før, med ett unntak: Møtet med publikum. Men

så er også direktøren for Tresoar den tidligere statsarkivaren i provinsen, og statsarkivet setter tydelig preg på virksomheten.

Utad ønsker Tresoar å skape en profil som er uavhengig av de tidligere institusjonenes profiler. Det har vært vanskeligere enn

man trodde å profilere og forklare at man ikke er verken arkiv, museum eller bibliotek, men alt på en gang. Det er også en utfordring at institusjonen deltar i flere faglige organisasjoner, forholder seg til flere profesjonsnettverk og til flere sektorer og

fagavdelinger i provinsen, fordi man opererer med andre faglige skillelinjer enn de tradisjonelle.

I den unge provinsen Flevo-land var det tidligere statsarkivet lite. Det hadde i utgangspunktet bare tre til fire ansatte og 1000 hyllemeter arkivmateriale. Statsarkivet så ut til å prege Erfgoedcentrum Niew Land mindre enn for eksempel det tidligere sosialhistoriesenteret gjør. Direktøren i den nye institusjonen er hentet fra et museum, og har i utgangspunktet markedsføringskompetanse. Men arkivansvaret er tydelig plassert hos den tidligere statsarkivaren, og arkivmateriale betjenes av eget personale på egen lesesal. Slik sett er arkiv også her ivaretatt som eget felt.

Men i de omfattende utstillingene er arkivmateriale lite synlig og lite brukt. Man er oppmerksom på dette, og ønsker å bedre forholdet. Samtidig ble arkivpersonalet omtalt med vendinger som at de er «til hjelp» eller «bidrar med materiale» i forbindelse med bokutgivelser og utstillinger. Det ble generelt gitt et inntrykk av at de i begrenset grad er integrert i viktige deler av historiesenterets virksomhet,

som så ut til å være dominert av forskerne ved det tidligere dokumentasjonssenteret. Kanskje er det elementer av at den i utgangspunktet lille arkivinstitusjonen «drukner» litt i det nye senteret? Likevel er det ikke snakk om at arkivfeltet er forsvunnet eller ikke ivarettatt, kanskje heller for svakt integrert. Arkivet har flere besøkende enn det tidligere statsarkivet hadde.

Litt overraskende var det i den rene arkivinstitusjonen Historisch Centrum Overijssel vi møtte det synspunktet at den nye måten å møte publikum på, som historiesenter og ikke som arkiv, har forandret tenkningen om arkiv. Fra å være mest opptatt av å presentere arkivene som kilder som brukerne selv må trekke informasjon og kunnskap ut av, har man blitt mer opptatt av innholdet i arkivene som informasjon, spesielt i forhold til internett. Det ble tolket slik at arkivarbeid var blitt mer lik virksomhet i bibliotekene, hvor informasjonskompetanse og hjelp til brukerne med å vurdere og finne frem i informasjonsflommen har blitt stadig mer sentralt.

Staben i det som nå er Historisch Centrum Overijssel har

også forandret seg. Antall arkivarer har blitt redusert, slik at av til sammen ca 30 ansatte er nå bare 10 arkivarer. Direktøren forventer fortsatt forandring med hensyn til sammensetning av kompetanse. Den nye måten å se på publikum og utvikling av nye tjenester krever andre kunnskaper og erfaringer enn tidligere. Noe kan løses ved kjøp av tjenester, men han mener likevel de vil ende opp med noen få arkivarer innenfor en stab med langt bredere og mer sammensatt kompetanse.

Uansett må man oppsummere at selv om arkivinstitusjonene som sådan har blitt borte i mange nederlandske provinser, består arkiv som eget fag og oppgavefelt i historiesentrene, og det legges vekt på at det fortsatt skal være slik.

Denne problemstillingen er mindre aktuell for de svenske institusjonene, siden det der er snakk om rendyrkede arkivinstitusjoner. Synet på arkiv som felt og profesjon er imidlertid relevant også der, i forbindelse med abm-samarbeid. Både Värmlandsarkiv og Stockholms stadsarkiv hadde startet samarbeid om abm-prosjekter, men begge steder vektla man betyd-

ningen av å synliggjøre arkiv som en egen sektor, altså i motsetning til den løsningen som er valgt i Nederland. Det ble argumentert med at det er særlig én viktig forskjell mellom arkiv på den ene siden og bibliotek og museum på den andre, og at denne forskjellen berører kjernevirksomhet i arkivinstitusjoner. Som bibliotek og museum har arkivinstitusjonene et kulturelt oppdrag i forbindelse med forvaltningen av kulturarven. Samtidig har arkivinstitusjonene i tillegg et oppdrag overfor forvaltningen. De skal bidra til at det skapes arkiver som dokumenterer forvaltningens virksomhet og har en viktig funksjon i forhold til å sikre en åpen og demokratisk offentlig forvaltning.

Tanken om det doble samfunnsoppdraget har særlig sterke tradisjoner i Norden. Kanskje er den svakere vekten på forvaltningsoppdraget i Nederland med på å forklare hvorfor man der har fått til å slå sammen ulike institusjonstyper? I prinsippet skulle ikke en tettere forbindelse til forvaltningen være til hinder for et samarbeid med andre kulturarvinstitusjoner om kulturarv og kulturformidling.

OPPSUMMERING

I Nederland har det statlige arkivverkets regionale ledd blitt avviklet. Det landsomfattende arkivverket er erstattet av et historiesenter i hver provins og et statlig nasjonalarkiv i Haag. Historiesentrene er dannet ved fusjon av arkiver og andre kulturarvinstitusjoner, gjennom forpliktende partnerskap på tvers av forvaltningsnivå.

I Sverige er det to ulike modeller som noen steder har resultert i sterke arkivmiljøer og institusjoner på regionalt nivå. I det som kalles arkivsentra samarbeider flere selvstendige arkivinstitusjoner i samme bygning. Det er dessuten to eksempler på at regionale statlige arkivoppgaver (landsarkivoppdraget) forvaltes av kommunale arkiv-

institusjoner med tilknytning til henholdsvis regional forvaltning og storby.

De ulike ordningene har det til felles at de har bidratt til mer bærekraftige institusjoner. Fusjoner og samarbeid gir mer sammensatt materialtilfang, bredere kompetanse og sterkere fagmiljøer. Mer effektiv ressursutnyttelse i større institusjoner gir rom for investeringer på felt som IKT og brukertjenester, og for spesialisering og profesjonalisering. Institusjonene blir mer attraktive som samarbeidspartnere og får sterkere politisk fokus.

Alle institusjonene som er omtalt her, har satset sterkt på brukertjenester og kulturarv, og har fått nye og flere brukere

enn de tidligere institusjonene hadde samlet. Institusjonene legger selv vekt på at bedre ressursutnyttelse har frigjort ressurser som er brukt til å utvikle nye tilbud og bedre tjenestene til publikum. Institusjonene har dessuten blitt mer attraktive for brukerne både ved at kildetilfanget er bredere og ved at servicen er styrket. Økt synlighet og flere brukere er også viktig i forhold til samarbeidspartnere, politiske beslutningstakere og bevilgende myndigheter. Utadrettet virksomhet er derfor strategisk viktig. En tydeligere regional forankring har gitt bedre muligheter for å etablere tilbud som er relevante for brukerne.

Nasjonalarkivaren i Nederland har mistet muligheten til

å instruere statsarkivarene, og mulighetene til å føre en helhetlig statlig arkivpolitikk kan sies å være redusert så lenge staten bare har innflytelse på historisentrene gjennom styrerepresentanter. Det pekes på den andre siden, også av nasjonalarkivaren selv, på fordelene ved at institusjonene kan etablere seg mer selvstendig og få en klarere tilknytning til planarbeid og politikk i sine regioner. Det gjør dem mer interessante for brukere, samarbeidspartnere og politikere, og institusjonene henter generelt kraft fra etablerte regionale tradisjoner og kulturelle fellesskap.

Den samme spenning mellom fordelene ved sentral styring på den ene siden og selvstendig etablering i regionen på den andre, finner man igjen i den svenske diskusjonen om hvorvidt de delvis selvstendige landsarkivene skal knyttes sterkere til riksarkivaren.

De nederlandske institusjonene har ikke tilsynsfunksjoner overfor statlige arkivskapere, og forholdet til forvaltningen er lite prioritert. Tyngdepunktet i virksomheten ligger på kulturarv. Det er vanskelig å se for seg at dette ikke vil få konsekvenser

for mulighetene til å drive et planmessig bevaringsarbeid over tid. Spesielt gjelder dette elektronisk arkivmateriale. Dette er imidlertid ikke et resultat av ordningen med historisentrene, men en prioritering som har tradisjoner i Nederland. Kanskje kan det være en del av forklaringen på at omorganiseringen og samarbeidet med andre institusjonstyper har latt seg gjennomføre uten sterke motforestillinger. Likevel er det ikke noe i selve organisasjonsformen som i prinsippet skulle være til hinder for at man også kan ivareta tilsyn og veiledning overfor statsforvaltningen. Flere av historiesentrene har tilsynsfunksjoner overfor kommunale arkivskapere.

De svenske arkivinstitusjonene forankrer sin virksomhet på en annen måte i både forvaltningsoppdraget og det kulturelle oppdraget. Det doble samfunnsoppdraget som et særtrekk ved arkiver til forskjell fra museum og bibliotek, i særlig grad i den nordiske arkivtradisjonen, blir her brukt som et argument for å profilere og videreutvikle arkiv som en egen fagsektor og som en egen institusjonstype.

Selv om alle modellene gir rom for å se kommunal arkivforvaltning i sammenheng med annen arkivforvaltning, er det en ulempe at ingen av dem på nasjonalt plan gir noen helhetlig løsning på kommunenes behov for å håndtere sine arkiver.

Nye typer av arkivinstitusjoner i Sverige og Nederland står som eksempler på bærekraftige institusjoner med større virkefelt, bredere kompetanse, sterkere forankring og større kontaktflate mot publikum. De gir også gode illustrasjoner på ulike modeller for samarbeid, partnerskap og styring. De kan derfor utgjøre en nyttig bakgrunn og inspirasjon i diskusjonen om arkivlandskap og institusjonsutvikling også hos oss.

KILDER OG LITTERATUR

6.1 Samtaler med representanter for institusjonene

Jan Boomgaard, Gemeentearchief Amsterdam

Yvonne Bos, Nationaal Archief i Haag

Maarten van Boven, Nationaal Archief i Haag

Alain Droguet, Värmlandsarkiv

Björn Jordell, Stockholms stadsarkiv

Ledergruppa, Tresoar

Bert Looper, Historisch Centrum Overijssel

Harrie-Jan Metselaars, Nationaal Archief i Haag

Willy van der Most, Erfgoedcentrum Nieuw Land

Berith Sande, Folkkrörelsernas arkiv för Värmland

6.2 Hjemmesider for institusjonene

Arkivcentrum Värmland
<http://www.arkivcentrum.regionvarmland.se/>

Erfgoedcentrum Nieuw Land
<http://www.nieuwlanderfgoedcentrum.nl/>

Folkkrörelsernas arkiv för Värmland
<http://web.telia.com/~u55504874/>

Gemeentearchief Amsterdam (Amsterdam byarkiv)
<http://gemeentearchief.amsterdam.nl/>

Historisch Centrum Overijssel
<http://www.historischcentrumoverijssel.nl/>

Nationaal Archief (Nasjonalarkivet i Nederland)
<http://www.nationaalarchief.nl/default.asp>

Stockholms stadsarkiv
<http://www.ssa.stockholm.se/>

Tresoar
<http://www.tresoar.nl/>

Värmlandsarkiv
<http://www.ra.se/vla/index.html>

6.3 Litteratur

Arkiv för alla – nu och i framtiden. SOU 2002:78.

Eit nytt regionalt arkivlandskap. Innstilling fra Nysæter-utvalget 2005.

En historisk tilbakablick. Värmlandsarkiv 2000.

Hedberg, Birtt: Stockholms stadsarkiv till år 2000 (Stockholm stads monografiserie 160)

Kulturpolitikk fram mot 2014. St.meld.nr. 48 (2002-2003)

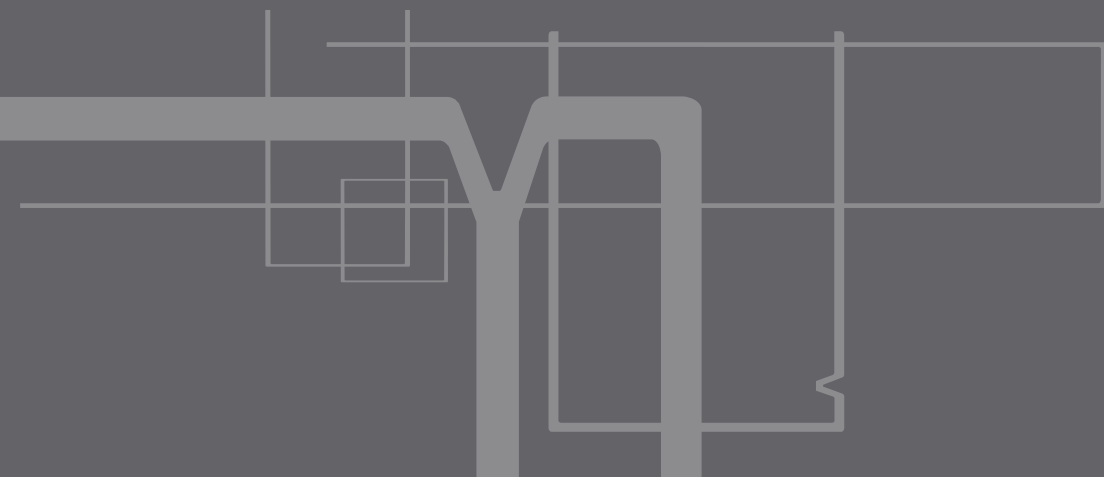
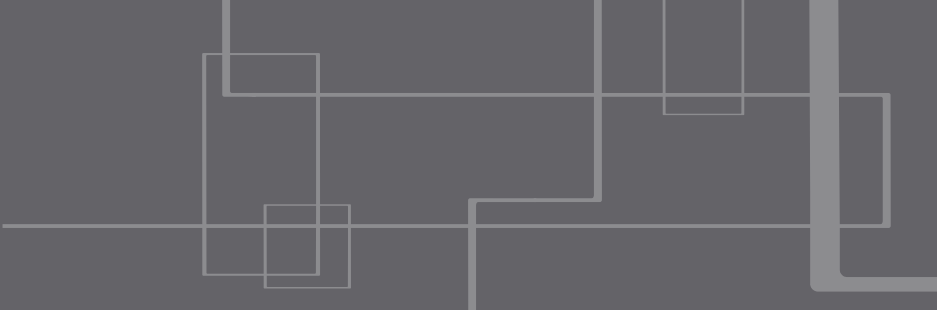
Olausson, Peter: Vägar till Värmlandsk historia. Värmlandsarkiv 1999.

TIDLIGERE UTGIVELSER AV ABM-SKRIFT

- #1 Digitalisering av fotosamlinger
- #2 Reform 94 og museene
- #3 Befolkningens vurdering av folkebibliotekene
- #4 Statistikk for arkiv, bibliotek og museum 2002
- #5 Vei i vellinga. Håndbok i dokumentasjon av museumsgjenstander
- #6 Sømløs biblioteklov for sømløse bibliotektenester
- #7 Museumsarkitektur. En studie av nyere norske museumsbygg
- #8 Sømløs kunnskap. Om bruk av emnekart
- #9 Det handler om læring
- #10 Tegnspråk som offisielt språk
- #11 Statistikk for bibliotek og museum 2003
- #12 Museer og den flerkulturelle virkeligheten
- #13 ABM-institusjonene i Norden. Kompetanseoppbygging for et multi-kulturelt normalsamfunn
- #14 Biblioteket. Det normale rommet i fengselet
- #15 Konsolidering av museer – råd og vink
- #16 Kommunesammenslåing og arkivspørsmål
- #17 Norsk-engelsk ordliste med bibliotektermer
- #18 Folkebiblioteket som offentlig møteplass i en digital tid
- #19 Min stemme – vår historie. Dokumentasjon av nyere norsk innvandring
- #20 Bibliotekene i 2020. Rapport fra en scenariobasert strategiprosess

Skriftserien fås gratis ved henvendelse til ABM-utvikling så langt opplaget rekker. Den er også tilgjengelig på www.abm-utvikling.no.

ISBN 82-8105-026-8